

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
UTLÅTANDE 21/2006 rd**

**Regeringens proposition med förslag till lag om
ändring av lagen om främjande av invandrades
integration samt mottagande av asylsökande**

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 oktober 2006 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande (RP 183/2006 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att arbetslivs- och jämställdhetsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överinspektör Anne Hujala och jurist Eeva Kangasniemi, social- och hälsovårdsministeriet
- specialplanerare Tero Mikkola, arbetsministeriet
- överinspektör Pasi Kokkonen, inrikesministeriet

- projektassistent Tuuli Tuunanen, utrikesministeriet
- minoritetsombudsman Mikko Puumalainen
- koordinator för invandrararbetet Anu Riila, Helsingfors stad, socialverket
- serviceenhetschef Raimo Ojanlatva, Uleåborgs stad
- förläggningsschef Maiju Kouki, Joutseno flyktingförläggning
- tf. chef Veikko Nevatalo, flyktingförläggningen i Uleåborg
- organisationschef Riitta Lampelto, Förbundet för mödra- och skyddshem rf
- verksamhetsledare Jaana Kauppinen, Pro-tukipiste ry
- enhetsdirektör Asko Rauta, Rehabiliteringscentret för tortyroffer
- verksamhetsledare Petra Kjällman, Brottsförjouren.

PROPOSITIONEN

I denna proposition föreslås att lagen om främjande av invandrades integration samt mottagande av asylsökande ska kompletteras med bestämmelser om ett system för hjälp till offer för människohandel genom tillhandahållande av tjänster och stödåtgärder. Det föreslås vidare att vis-

sa offer för människohandel som fått kontinuerligt uppehållstillstånd och deras familjemedlemmar ska jämföras med flyktingar i lagen.

Bestämmelserna om hjälp till offer för människohandel kan tillämpas på personer som har getts betänketid enligt 52 b § i utlänningslagen

eller beviljats uppehållstillstånd enligt 52 a § 1 mom. eller som annars kan bedömas ha blivit offer för människohandel eller är i behov av särskild hjälp när ett människohandelsbrott utreds.

Systemet för hjälp till offer för människohandel ska inrättas i anslutning till systemet för mottagande av asylsökande.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2007.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Propositionens syfte är att hjälpa offren för människohandel genom att skapa ett system som erbjuder dem tjänster och stödåtgärder. I enlighet med den handlingsplan mot människohandel som regeringen godkänt ska hjälpsystemet inrättas i anslutning till systemet för mottagande av asylsökande. I de tjänster och stödåtgärder som hör till hjälpen ingår juridisk och annan rådgivning, krishjälp, stödtjänster, social-, hälso- och sjukvårdstjänster samt inkvartering eller boende, utkomststöd, tolktjänster och annan nödvändig omsorg.

Utskottet anser att det är viktigt att skapa ett system för att hjälpa offren för människohandel. Utskottet vill särskilt framhäva vikten av att närma sig problemet ur offrets synvinkel. Det betyder också att man måste försöka se till att tröskeln för att söka hjälp är låg. Utskottet poängterar att även en person som är i behov av särskild hjälp t.ex. i egenskap av vittne vid utredningen av ett människohandelsbrott ska kunna använda de tjänster som systemet för hjälp erbjuder.

En multiprofessionell bedömningsgrupp ska ge experthjälp vid de varierande fallen av människohandel vad gäller såväl behovet av hjälp som hjälpens art. Eftersom fenomenet är så mångskiftande är det viktigt att bedömningsgruppens expertis vid behov kan kompletteras även med andra sakkunnigutlåtanden.

Förtroendet mellan offer och hjälpare är den absolut viktigaste förutsättningen för att systemet ska fungera. För att offren ska våga söka sig till hjälpsystemet t.ex. via olika medborgarorganisationer, måste de kunna lita på att det de berättar inte sprids ytterligare. Om man lyckats

bygga upp ett förtroende kan det leda till att offret vill samarbeta med myndigheterna för att ta fast de skyldiga.

I propositionen anges inte exakt när en person inte längre anses vara i behov av hjälpsystemet, utan gränsen är flexibel. Utskottet anser det vara av vikt att tröskeln för att falla utanför systemet förblir hög och att en person inte automatiskt faller utanför servicesystemet om t.ex. kännetecknen för människohandel stryks ur brottsutredningen. Brottsutredningarnas rubriker varierar: det som inletts under rubriken människohandel kan under utredningens lopp ändras till ockerliknande diskriminering i arbetslivet. Å andra sidan kan det, i samband med att man utreder ett fall av diskriminering i arbetslivet, koppleri eller ekonomiskt brott, visa sig vara fråga om människohandel. Människohandelsfallen har visat sig vara så mångahanda att det inte är möjligt att dra enhetliga riktlinjer för när hjälpen ska avslutas utan att man samtidigt åsamkar skada för en del av offren. För att vi ska kunna vara säkra på att de olika fallen får en individuell behandling och att offrens framtid tryggas är det bra att regleringen är flexibel och att beslut om att avsluta hjälpen fattas av mottagningscentralens föreståndare med stöd av den multiprofessionella bedömningsgruppen.

Vid tillhandahållandet av tjänster och stödåtgärder bör man särskilt ta i beaktande säkerheten både för människohandelsoffret och för den personal som står för stödåtgärderna. Inte ens alla vuxna offer inser att de blivit föremål för människohandel, för att inte tala om minderåriga. Deras förväntningar inför framtiden kan helt och hållet kontrolleras av de kriminella människohandlarnas lögnar, varvid stor risk föreligger för att de utsätts för människohandel också senare. För att garantera offrens och personalens sä-

kerhet är det viktigt att arbetet sker i nära samarbete med polismyndigheterna.

Ett offer för människohandel riskerar att stanna utanför hjälpsystemet därför att han eller hon inte vågar anmäla sig till myndigheterna. Detta är sannolikt t.ex. i en situation där offret är en utlänning vars fortsatta vistelse i Finland är beroende av ett arbets- eller familjeförhållande som baserar sig på människohandel. Uppehållstillståndet kan användas som ett svepskäl för att upprätthålla en människorelation som grundar sig på exploatering. Om förhållandet bryts kan det leda till att offret avvisas eller utvisas.

Enligt lagförslaget kan bestämmelserna om hjälp till offer för människohandel tillämpas på personer som har getts betänketid enligt 52 b § i utlänningslagen eller som beviljats uppehållstillstånd enligt det som avses i utlänningslagens 52 a § 1 mom. eller som annars kan bedömas ha fallit offer för människohandel eller är i behov av särskild hjälp när ett människohandelsbrott utreds.

Enligt utlänningslagen kan uppehållstillstånd beviljas endast till offer för människohandel, inte t.ex. till vittnen. För att garantera offren en möjlighet att söka sig till hjälpsystemet bör utlänningslagens bestämmelser ändras så att det blir möjligt att lagligt vistas i Finland i alla sådana situationer som berörs av hjälpsystemet.

Anslag för att finansiera verksamheten

Arbetsministeriet ansvarar för att utveckla och koordinera systemet för hjälp till offer för människohandel. Man har bedömt att det under loppet av 2007 fanns ca 40 personer med behov av dylik hjälp. Hjälpens kostnader beror inte bara på antalet personer utan också på behandlingstidernas längd och vilka tjänster som behövs. Under det första året har kostnaderna för verksamheten bedömts till ungefär 1,4 miljoner euro. I budgetpropositionens moment 34.07.21 och 34.07.63 fattas dock ett omnämnande om möjligheten att betala kostnader för hjälp till offer för människohandel och kostnader som hänför

sig till hjälpsystemets inrättande. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet har i sitt utlåtande om 2007 års budget (AjUU 19/2006 rd) föreslagit för finansutskottet ett tillägg i moment 34.07.21 och 34.07.63 om möjligheten att betala kostnader för hjälp till offer för människohandel och kostnader som hänför sig till hjälpsystemets inrättande. Utskottet ser det som en nödvändighet att tillräckliga medel anslås för att genomföra hjälpsystemet.

Resurseringen av hjälpsystemet i sin helhet bör ses över i samband med 2008 års budget när man samlat erfarenhet av hjälpverksamheten och dess utgifter. I motiveringen till propositionen finns en hänvisning till Penningautomatföreningens önskvärda roll i att utveckla medborgarorganisationernas verksamhetsformer i hjälparbetet. Utskottet anser att organisationens arbete för att nå offren för människohandel är ytterst viktigt. Utskottet framhäver vikten av att man garanterar de ekonomiska förutsättningarna för att utveckla sin verksamhet till att motsvara de servicebehov som offren för människohandel kan ha. Resurser bör riktas också till att ordna skolning för såväl myndigheter som organisationer. Skolning i att känna igen människohandel och hjälpa dess offer bör ingå även i polisens, gränsbevakningens samt social- och hälsosektorns grundutbildning och fortbildning.

Enligt inkommen utredning är det staten som svarar för kostnaderna för vården av minderåriga offer för människohandel. Detta är viktigt med tanke på att utgifterna inte får utgöra ett hinder då man överväger omhändertagande. Utskottet poängterar att staten fortfarande ska ha finansieringsansvaret för ett barn som saknar hemkommun, trots att besluten om placering i fosterhem eller omhändertagande fattas av kommunens socialmyndigheter.

Utlåtande

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anför

att förvaltningsutskottet bör beakta vad som sagts ovan.

AjUU 21/2006 rd — RP 183/2006 rd

Helsingfors den 14 oktober 2006

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jukka Gustafsson /sd
vordf. Anne Holmlund /saml
medl. Susanna Haapoja /cent
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /sv
Rosa Meriläinen /gröna
Riikka Moilanen-Savolainen /cent

Leena Rauhala /kd
Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /cent
Pekka Vilkuna /cent
ers. Paula Risikko /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.